

Elgesys mieste

Būnant viešumoje vaikų elgesys veikia kitus. Yra daug elgesį viešumoje reglamentuojančių taisyklių, bet kiekvienas pats turėtų išsiugdyti gerus pilietiškumo įgūdžius, kitaip tariant – išmokti elgtis kultūringai.

RUGPJŪČIO 5 D.

Elgesys kino teatre

Gali būti, kad jūsų vaikas mėgsta eiti į kiną, bet galbūt jis ne visada supranta, jog elgesio kodeksas kine kitoks negu namie ant sofos žiūrint vaizdo įrašą.

Dėl tam tikrų priežasčių kino teatre gali atsiskleisti blogiausi žmonių bruožai. Skambantys mobilieji telefonai, pernelyg garsus juokas ir net šnabždesys gali greitai suerzinti.

Niekas neturi būti priverstas dirbti kino teatro „policija“. Padėkite savo vaikui būti geru žiūrovu ir leiskite pasipraktikuoti, bet ne per filmą, kurį daugiausia žiūri suaugusieji (nes bus ne taip paprasta būti aukle), o dieniniame vaikiško filmo seanse.

- *Ateikite laiku.* Neikite į salę, jei filmas jau prasidėjo. Visgi jei šuo sukramtė jūsų piniginę, taigi turėjote kelyje sustoti pasiimti grynųjų ir atėjote į kino teatrą keletą minučių pavėlavę, tegul jūsų vaikas žino, kad negalima ilgai rinktis vietos. Sėskite arčiausiai prie praėjimo.
- *Atlikite svarbius dalykus prieš prasidedant filmui.* Jūsų atžala turi nueiti į tualetą ir nuspirti užkandį prieš įžengdama į kino salę. Kino teatras nėra „vakarienės“ teatras, todėl vaikas turėtų baigti užkandžiauti iki filmo pradžios.
- *Laikykitės tylos!* Jūsų sūnus ar dukra neturėtų uždavinėti klausimų, komentuoti ir juolab atskleisti pabaigos, jei jau matė filmą. Kalbas atidėkite, kol bus baigti rodyti titrai. (Žinoma, galite juoktis arba verksti!)
- *Išjunkite mobiliuosius telefonus.* Neužtenka tiesiog įjungti vibravimo arba tylųjį režimą – net šviečiantis ekranas gali blaškyti kitus.
- *Sėdėkite ramiai.* Vaikams, kurie kojomis dar nesiekia grindų, sėdėti ramiai dar sunkiau. Tegu jie sukryžiuoja kojas per kelius ar net įsitaiso ant sėdynės indiškai (žinoma, jei jų batai švarūs).
- *Laikykitės tvarkos!* Pasibaigus filmui išsineškite visas šiukšles.

Užduotis

Namie surenkite vakarą „kino teatre“. Prislopinkite šviesas, išsikepkite kukurūzų spragėsių, sustatykite kėdes, padėkite vaikui įsivaizduoti, kad esate kino teatre, ir pamokykite, kaip geriausia elgtis.

RUGPJŪČIO 6 D.

Žiūrint filmą su draugu

Jeigu jūsų vaikas į kiną eina su draugu, turi jam rodyti dėmesį. Dėmesys prasideda pasirenkant filmą. Šeimos gali būti nustačiusios įvairias taisykles, kokius filmus dera žiūrėti. Jūsų vaikas neturėtų versti bičiulio žiūrėti filmo, kuriam šio tėvai galėtų nepritarti. Kai kurie vaikai labai jautrūs įtemptoms filmų scenoms – net Disnėjaus filmuose, – todėl jūsų atžala turėtų suprasti, jeigu jo bičiulis tariasi su tėvais. Jei vaikai negali susitarti dėl filmo, paskatinkite ieškoti kompromiso: vienas vaikas išsirenka vieną filmą, o kitas – kitą.

Jei jūsų dukra nesiruošia pirkti bilieta draugei, turėtų iš karto perspėti, kiek bilietas kainuoja. Nereikia manyti, kad draugas savaime atsineš pinigų. Stovint eilėje prie bilietų būtų nemalonu suprasti, kad bičiulis negali sumokėti.

Paašškinkite vaikui, kad draugai turi laikytis kartu. Nereikia veržtis apžiūrinėti būsimų filmų plakatų nieko nepaaiškinus. Žinoma, gerai naudoti savo laiką veiksmingai – vienas perka bilietus, o kitas užkandžius, tik svarbiausia žinoti draugo pageidavimus, o ne išnykti nepasitarus.

Jūsų vaikas salėje turėtų pasiūlyti draugui geresnę vietą, t. y. tą kėdę, iš kurios geriau matyti ekranas (arčiau kino teatro centro ir ne už aukšto žmogaus). Taip pat jis gali pasidomėti, ar bičiulis turi kokių nors pageidavimų. Perkant bilietą išsirinkti gerą vietą nesunku, žinoma, jei jūsų sūnus ar dukra atvyko gana anksti ir yra daug vietų, iš kurių galima rinktis.

Po filmo jūsų vaikas turėtų leisti bičiuliui pirmam išeiti iš kino teatro. Jis gali tiesiog pasitraukti, kai draugas palieka kėdžių eilę ir pirmas išeina iš salės. Tai apsaugos jį, kad žmonės nestumdytų iš užpakalio, – smūgiai teks jūsų vaikui, o ne draugui. Kai kurie mandagumo gestai, tokie kaip šis, yra nedideli, bet labai gražūs.

Užduotis

Padėkite savo vaikui perskaityti filmams skirtą skiltį laikraštyje. Jeigu jis kviečia bičiulį eiti kartu, tegul iš anksto išsiaiškina, kiek laiko truks filmas, kad galėtų draugui pateikti tikslų tvarkaraštį. Informacijos apie filmus pateikiama ir internete.

RUGPJŪČIO 7 D.

Kaip sėstis į savo vietą

Jei jūsų vaikas dalyvauja viešojoje programoje (teatre, bažnyčioje ar mokyklos susirinkime), svarbiausias dalykas – ateiti laiku ir užimti savo vietą dar prieš prasidedant renginiui. Joks bandymas išvengti kitų žmonių kojų ir maldavimas atleisti nebus pakankama kompensacija už blaškymą ir erzinimą, jeigu jūs ateisite per vėlai. Vėlavimas erzina ir atlikėjus, ir žiūrovus. Jei jūsų atžala ateina laiku ir pamato, kad vienintelės laisvos vietos yra eilės viduryje, turi stengtis pasiekti jas kuo mandagiau. Kai kuriose šalyse žmonės, praeidami pro jau sėdinčius, paprastai pasisuka veidu į sceną. Tačiau atrodo, kad bus kur kas gražiau, jei jūsų vaikas pagal anglų paprotį praeidamas pro tuos, kurie jau sėdi savo vietose, į juos atsisuks veidu. Tokiu būdu sėdintieji matys veidą, o ne nugarą, ir galės gana lengvai išgirsti tylų atsiprašymą. Žmonės eilėje tikriausiai stengsis kuo labiau pasitraukti ir pakiš kojas po kėdėmis arba pasuks kelius į šoną. Galbūt taip vaikui pavyks neužlipti jiems ant kojų. Mindžioti kojų negalima, kaip ir einant pro šalį braukti per priekinėje eilėje sėdinčiųjų galvas.

Užduotis

Sustatykite namie dvi eiles kėdžių, pasodinkite ant jų kelis žmones, ir tegul jūsų vaikas pasimoko rasti savo vietą antrosios eilės viduryje.

RUGPJŪČIO 8 D.

Kaip ir kada ploti

Pamokykite vaiką, kad nereikėtų pradėti ploti nei pirmam, nei paskutiniam. Netinkamu laiku pratrūkę plojimai gali labai blaškyti kalbėtojo, atlikėjo arba auditorijos dėmesį. Nereikėtų plojant plačiai mojuoti rankomis arba išgaubti delnų. „Laukiniai“ plojimai kelia pavojų ką nors užgauti, o plojant išgaubus delnus sukeliama per daug triukšmo.

Berniukai turėtų ploti abiem įtemptais delnais vienas į kitą ir išgauti aiškų gerą garsą. (Na, nebent jie gali išgaubti delnus „dubenėliu“ plodami per sporto renginį.) Mergaitės vienos rankos pirštais turėtų ploti į kitos delną. Toks švelnesnis plojimas parodo jaunosios panelės subtilumą.

Kiek laiko turėtų trukti plojimai? Įvairiai. Jeigu plojate vieni koncerto viduryje, darykite tai trumpai, kad programą būtų galima tęsti. Tačiau jei programa baigėsi ir ji buvo puiki, plokite, kiek jums patinka. Jei ji buvo ypač gera, jūsų vaikas gali atsistoti kartu su kitais klausytojais bei žiūrovais ir išreikšti atlikėjams didžiausią susižavėjimą – ploti stovėdamas.

Vaikai mėgsta ploti, tačiau turėtų žinoti, kada tai tinkama. Jei jūsų atžala nėra įsitikinęs, kada dera ploti, pasiūlykite apsižvalgyti ir šiklausyti, kaip elgiasi kiti. Jei vaikas dalyvauja kieno nors pagerbimo (pavyzdžiui, mokslų baigimo) ceremonijoje, gali būti prašoma palaukti ir neploti, kol bus ištarti visų absolventų vardai. Tada absolventai bus pagerbti plojmais kaip grupė – taip sutaupoma laiko ir išvengiama konkurencijos.

Jei nėra jokių nurodymų, jūsų vaikas gali elgtis kaip ir kiti (tai gera praktika daugelyje painingų socialinių situacijų).

Tačiau kai kuriais atvejais jūsų vaikas turėtų ploti:

- *per sporto rungtynes*, kai mėgstama komanda gerai žaidžia;
- *teatre*, kai uždanga pakyla ir atveria puikias dekoracijas, veiksmo ir spektaklio pabaigoje;
- *koncerte*, kai dirigentas ir solistai įeina ir išeina, koncerto dalies pabaigoje ir programos pabaigoje;
- *klausydamiesi viešos kalbos* – išgirdę mintį, kuriai labai pritariate, ir pabaigoje (bent trumpai, nesvarbu, ar jums patiko pasisakymas);
- *kino teatre* – beveik niekada, nors kartais visa auditorija ima spontaniškai ploti.

Užduotis

Mėnesį dėkite saldainį į stiklainį kiekvieną kartą, kai jūsų atžala pamini progą, kada turėjo ploti. Vaikas turėtų apibūdinti renginį ir prisiminti šios pamokos nurodymus. Po mėnesio įtekite jam saldainių ir paspauskite ranką!

RUGPJŪČIO 9 D.

Pertraukos

Jeigu programa trunka kelias valandas, atlikus pusę programos žiūrovams suteikiama pertrauka. Tai gali būti simfoninio orkestro koncertas, spektaklis, opera ar renginys, kai kalbas sako keli asmenys. Kartais sunku pasakyti, ar programa baigėsi ir ar jau prasidėjo pertrauka. Numatyta pertrauka paprastai paminima spausdintoje programoje.

Per pertrauką auditorijoje ir vestibulyje galima kalbėti įprastu tonu. Pertrauka yra tinkamas metas bendrauti, jei jūsų vaikas to nori. Jis gali likti savo vietoje, atsistoti ten, kur sėdėjo, arba palikti auditoriją. Jei kiti jo eilėje sėdintys asmenys lieka savo vietose, praeidamas vaikas turėtų atsiprašyti, elgtis atsargiai, nestumdyti jų ir nelipti ant kojų.

Vestibulyje gali būti parduodami gėrimai ir saldainiai arba gali būti paruoštas švediškas stalas. Kartais didelėse auditorijose šalia kėdžių įtaisomi puodelių laikikliai, tačiau bendra taisyklė tokia, kad viską reikėtų suvalgyti vestibulyje prieš grįžtant stebėti likusios programos. Jei jūsų atžalai reikia pasinaudoti tualetu, paraginkite tai padaryti pirmiausia. Taip jis nesineš maisto į tualetą ir turės laiko palaukti, jei prie durų bus nutįsusi ilga eilė. Kai šviesos kelis kartus prigesinamos, tai signalas, kad programa prasidės po penkių minučių, taigi jūsų vaikas turėtų nedelsdamas grįžti į savo vietą.

Skirkite savo atžalai vakarą ir pasimokykite gerų manierų teatre. Tai bus smagu jums abiem.

RUGPJŪČIO 10 D.

Kenkiantys žiūrovai

Kai kurie žmonės išsigąsta pastebėję, kad tarp žiūrovų yra vaikų. Tačiau geras vaiko elgesys atkreipia dėmesį ir sukelia susižavėjimo murmesį. Padėkite sūnui ar dukrai išvengti netinkamo elgesio spąstų. Jūsų atžala gali greitai tapti kenkiančiu žiūrovu, jeigu jis:

- užmeta striukę ant priešais esančios kėdės;
- visos programos metu neužsičiaupia;
- spardo prieš save esančią kėdę;
- ateina į programą sloguodamas ir neatsineša nosinės;
- garsiai lupa saldainių popierių;
- siurbia gėrimą nuo puodelio dugno;
- iš savo vietos nuolat kyla į tualetą;
- nenustygsta vietoje;
- barbena nagais;
- gadina orą;
- aikčioja ir dejuoja nepritardamas.

Užduotis

Užrašykite kiekvieną pirmiau išvardytos elgsenos pavyzdį ant atskiro popieriaus lapo. Pridėkite keletą teigiamą elgesį apibūdinančių frazių, tokių kaip „Valgyti tik per pertraukas“, „Užsukti į tualetą prieš sėdantis į savo vietą“, „Laikyti galūnes suglaustas“ ir taip toliau. Tegul vaikas peržiūri užrašus ir randa tuos, kuriuose apibūdinti „kenkėjai“.

RUGPJŪČIO 11 D.

Muziejuje

Daugelis muziejų demonstruoja interaktyvius eksponatus – taip jie tampa patrauklia vieta lankytis su vaikais. Pavyzdžiui, kolonijinio laikotarpio muziejuje vaikas gali išmokti pinti, aeronautikos ir kosmoso muziejuje – pasinaudoti kompiuteriu ir nustatyti oro sąlygas.

Kad muziejuje būtų kuo maloniau lankytis, pirmuosius apsilankymus su vaiku planuokite trumpus ir pasirinkite tai, kas jam įdomu. Jei išeisite, kol jūsų dukra dar nebus pavargusi, tokie apsilankymai jai suteiks dar daugiau džiaugsmo.

Prieš įeinant į muziejų priminkite, kad viduje tikriausiai bus daug žmonių. Jūsų vaikas turėtų būti atsargus, nesigrūsti pro kitus, neužstoti vaizdo ir neskleisti blaškančių garsų. Perspėkite, kad jei truktelėsite už rankovės, jis turės nurimti.

Įėję į ekspozicijos salę, vaiką veskite iš kairės. Paprastai judėjimas vyksta į dešinę nuo eksponato prie eksponato, ir jeigu tema pristatoma nuosekliai, tai ta kryptimi ji vystoma.

Ekskursijas su gidu rinkitės atsižvelgdami į tai, ar jos vaikui įdomios. Jei ekskursija planuojama pirmiausia suaugusiesiems, sutrumpinkite ją ir vaikštinėkite savarankiškai. Dauguma eksponatų turi informacinius lapelius, kurie gali būti naudingi po muziejų vaikstant su vaiku. Jeigu sūnus ar dukra moka skaityti, paraginkite perskaityti keletą šalia eksponatų pritvirtintų etikečių.

Neleiskite per daug išalkti ar pavargti. Daugumoje muziejų numatyta vieta atsigavinti ir ji gali iš esmės nulemti, ar jūsų vaikui bus įdomu muziejuje.

Užduotis

Vaikai mėgsta gauti paštą. Nupirkite narystę vietiniame muziejuje, kuris siūlo specialias programas vaikams. Taip gausite pranešimų apie naujus eksponatus, kurie gali jį dominti. Be to, reikėtų žinoti, kad taip remiama pelno nesiekianti organizacija.

RUGPJŪČIO 12 D.

Patarimai, kaip elgtis muziejuje

Ruošdamiesi į muziejų pasirūpinkite, kad vaikas būtų apsirengęs patogiais kasdieniais drabužiais. Jei muziejuje jis tampa neramus, baikite ekskursiją ir eikite į iškylą. Muziejuje jūsų vaikas turėtų:

- kalbėti tyliai, net jeigu pasakoja apie eksponatus;
- viršutinius drabužius (ir fotoaparata, jei fotografuoti neleidžiama) palikti rūbinėje – jam bus patogiau;
- visą laiką vaikščioti. Atkreipkite dėmesį į kai kuriuos eksponatus, o ne lakstykite nuo vieno prie kito;
- būti su šeima;
- klausytis gido. Vaikas gali užduoti klausimų, tačiau galimybę paklausti turėtų suteikti ir kitiems;
- liesti eksponatus tik tada, jei yra tai leidžiantis ženklas. Kai kurie eksponatai tinkami liesti vaikams, tačiau dažnai daiktai yra istoriniai, trapūs ir unikalūs. Jei eksponatai atitverti, vaikas neturėtų siekti ar eiti už šios erdvės ribų;
- padėkoti gidui po ekskursijos. Arbatpinigių duoti nereikia.

Užduotis

Muziejaus suvenyrų parduotuvėse yra vaikams įdomių ir pamokomų daiktų. Tegul jis pasirenka suvenyrą, kurį parsineš namo (galbūt papildys savo kolekciją). Taip pat pasiimkite brošiūrą ir pradėkite kurti iškarpu albumą.

RUGPJŪČIO 13 D.

Kaip skaityti restorano meniu

Restoranuose vaikams dažnai padedama išsirinkti pasiūlant specialų valgiaraštį. Jame porcijos mažesnės, o valgiai malonesni gomuriui – pavyzdžiui, vištienos piršteliai, o ne antis su apelsiniais. Tokio meniu porcijos atitinka vaiko apetitą, todėl maistas nėra švaistomas, tačiau po kurio laiko tokie valgiaraščiai gali atsibosti, nes paprastai juose siūlomi panašūs patiekalai kaip siūlomi kaip ir daugelyje restoranų. Kai tik jūsų atžala išmoks skaityti, supažindinkite su suaugusiųjų meniu. Net jei pirmąjį patiekalą jis pasidalins su broliu ar seserimi arba tiesiog užsisakys užkandį, išmoks užsisakyti (ir mėgautis valgymu) įvairesnių patiekalų, o ne tik mėsainį arba makaronus su sūriu.

Menu dalys:

- 1) **užkandžiai** – tai nedidelės maisto porcijos, pavyzdžiui, krevečių kokteilis, svogūnų sriuba, rūkyta lašiša ir pan.;
- 2) **pagrindiniai (antrieji) patiekalai**, kai kuriuose valgiaraščiuose siūlomas ypač platus tokių patiekalų pasirinkimas. Jų pavadinimai gali būti painūs, dažnai po pavadinimo pateikiamas patiekalo aprašymas. Jei jūsų atžalai vis dar kyla klausimų, galima paklausti padavėjo, kas tai yra ir kaip paruošta;
- 3) **sūrio ar salotų patiekalas** – geruose restoranuose galite pastebėti, kad įvairūs sūriai siūlomi po pagrindinio patiekalo;
- 4) **desertai** – jie išvardyti meniu pabaigoje arba aptariamami su padavėju baigiant valgyti. Desertų pavyzdžiai gali būti pateikiami ant padėklo arba vežimėlio jums baigus pagrindinį patiekalą.

RUGPJŪČIO 14 D.

Kaip užsisakyti iš meniu

Atsisėdus restorane prie stalo pirmiausia reikia nuspręsti, ko norite, o tada užsisakyti. Priminkite vaikui, kad atsisėdus prie stalo nereikėtų:

- tuoj pat eiti į tualetą (tai reikia padaryti prieš atsisėdant arba užsisakius);
- spalvinti vaikiško meniu;
- statyti namų iš cukraus pakelių.

Jūsų vaikas rodo pagarbą kitiems prie stalo sėdintiems asmenims nevilkindamas užsakymo proceso. Paprašius padavėjo palaukti kelias minutes, tas laikas gali pasirodyti labai ilgas, jeigu visi laukia gurgiančiais pilvais.

Ar rinkdamasis patiekalą vaikas turėtų atsižvelgti į kainą? Nors kai kurie patiekalai gali būti per brangūs, bet jei senelis už juos moka, anūkas neturėtų išpyškinti: „Man patinka omarai. Ar tai ne per brangu?“ Jis gali pasitarti su jumis arba pasiteirauti senelio, ką jis rekomenduotų.

Paaiškinkite atžalai maisto užsakymo seką.

- 1) *Gėrimai*. Padavėjas priims šį užsakymą pirmiausia, taigi galėsite studijuoti meniu, kol jis atneš gėrimus.
- 2) *Užkandžiai ir pagrindiniai patiekalai*. Jie užsakomi tuo pačiu metu. Atsižvelgiant į vaiko apetitą retai būtina užsisakyti abu. Jūsų atžalai taip pat gali tekti apsispręsti, ar jis norės daržovių, ar salotų su padažu.
- 3) *Desertai*. Palaukite, kol baigsite valgyti. Tai gali skambėti puikiai, kai jūs tik atsisėdate prie stalo, bet galbūt nebepatiks prisikirtus spagečių ir mėsos kukulių. Vertėtų tai užsisakyti, kai pietų lėkštės bus tuščios.

Jūsų atžala užsisakydamas turėtų žiūrėti į padavėją ir kalbėti aiškiai. Užsakymą papildęs žodžiu „prašau“ jis taps laukiamu svečiu restorane.

Užduotis

Lankydamiesi restorane, paprašykite vaiko atkreipti dėmesį, kaip sudarytas meniu. Kokie žodžiai gali būti vartojami užkandžių skiltyje? Kaip vadinasi pagrindiniai patiekalai? Kaip išsiaiškinti kiekvieno patiekalo kainą? Kas yra garnyras, salotos ir t. t.? Tegul jis pabando užsisakyti pasipraktikavęs namie.

RUGPJŪČIO 15 D.

Painūs meniu terminai

Ne visi patiekalai gali būti pavadinti gimtąja kalba, todėl skaitant meniu galima pasijusti tarsi reikėtų iššifruoti slaptą kodą. Padėkite vaikui suvokti, kad svetimoms kalboms žodžiai gali būti įdomūs ir neturėtų gąsdinti, ir paaiškinkite, ką jie reiškia.

Yra dvi sąvokos, kurios paaiškina, kaip sudarytas meniu. *Table d'hôte* arba *prix fixe* nurodo, kad visus patiekalus galima gauti už nurodytą kainą. Į šią kainą gali būti įtraukta viskas – nuo gėrimo iki deserto, arba tik pagrindinis patiekalas, daržovės ir salotos. Nors nebūtina užsisakyti visų į meniu įtrauktų patiekalų, neprašykite pakeisti ar sumažinti kainą. Į tokius valgiaraščius gali būti įtrauktas specialus virėjo pasiūlymas, kurio restorane galima paruošti didelį kiekį ir pasiūlyti priimtinesne kaina negu patiekalų, kuriems nustatytos tam tikros kainos.

À la carte (užsakomųjų patiekalų) meniu skirtas asmeniui, kuris nori valgyti mažiau arba ruošiasi pasirinkti kiekvieną patiekalą atskirai. Šio tipo meniu po vieną išvardyti visi patiekalai ir prie kiekvieno nurodyta kaina. Jei į kainą neatkreipsite dėmesio, gali tekti suploti nemenką sumą. Kad išlaidos negąsdintų, pasinaudokite nedidelėmis nuolaidomis, pvz., paimkite daržovių *du jour*, o ne rinkitės specialų garnyrą. *Plat du jour* reiškia dienos patiekalą – tai konkreti sriuba, daržovės ar desertas, kurie siūlomi tą dieną, bet laikui bėgant jie gali keistis.

RUGPJŪČIO 16 D.

Restorano protokolas

Senas posakis „Vaikai turi būti nematomi ir negirdimi“ gali būti nebetaikomas namie, tačiau jis vis dar naudingas restoranuose. Padėkite savo atžalai suplanuoti, kaip jis praleis laiką tuo metu, kai neišvengiamai reikės laukti. Jums tereikia atsiminti tėvą, desperatiškai bandantį išlaikyti mažylį kėdėje ir kišantį jam pakelį krekerių, kad suprastumėte, kokios svarbios šios pramogos.

Pasiūlykite vaikui pasiimti keletą daiktų, kurie sutelks jo dėmesį. Knyga, planšetinis kompiuteris arba spalvinimo knygelė ir spalvotieji pieštukai šiuo atveju yra geras pasirinkimas.

Įeidami į restoraną paprašykite sūnaus ar dukters pasikabinti striukę tam skirtoje vietoje (jeigu ji yra). Kuo mažiau kliūčių bus prie stalo, tuo sklandžiau pavyks pavalgyti ir bus mažesnis pavojus apsitaškyti.

Kai parodomas stalelis, vaikai turėtų sekti paskui suaugusiuosius (ar bent eiti tarp mamos, kuri eina pirma, ir tėčio).

Geriausia vieta prie stalo tenka garbės svečiui. Tai yra tokia vieta, iš kurios atsiveria geriausias vaizdas į restoraną, nes niekas nenori žiūrėti į sieną arba virtuvės duris. Jei švenčiamas močiutės gimtadienis, žinoma, geriausia vieta tenka jai. Jei nėra garbės svečio, geriausią vietą užima suaugusysis. Priminkite vaikui, kad dabar netinkamas laikas kaulyti privilegijų.

Užduotis

Paklauskite vaiko, kuri vieta, jo nuomone, geriausia sėdint prie stalo namų valgomajame. Aptarkite, kodėl. Ar jūsų šeimos nariai valgydami visada sėda į tas pačias vietas? Kodėl, jūsų vaiko nuomone, kiekvienas žmogus pasirenka tam tikrą vietą?

RUGPJŪČIO 17 D.

Kaip spręsti problemas restoranuose

Nors mes visi norėtume išvengti problemų, nemalonių atvejų kartais pasitaiko. Toliau pateikiame keletą pavyzdžių, kaip sprendžiamos valgant ne namie iškylančios bendro pobūdžio problemos.

Vaikas numeta stalo įrankį. Jūsų atžala neturėtų lenktis ieškoti numesto įrankio, bet naudotis kitais reikmenimis, kurie galbūt buvo skirti kitiems patiekalams. Jei įrankis nukrenta ant grindų, paprašykite padavėjo atnešti kitą.

Vaikas neturi servetėlės. Jei ji nukrenta ant grindų, elgtis reikia taip pat, kaip nukritus įrankiui. Bet jei jūsų atžala pastebi, kad kas nors paėmė jo servetėlę, nėra reikalo gėdinti kaltininką ir tai skelbti kitiems pietaujantiems. Tiesiog paprašykite atnešti naują servetėlę.

Vaikas išliejo maisto ant staltiesės. Nedidelį kiekį maisto, kuris lieka ant staltiesės, galima atsargiai nubraukti peiliu ir padėti ant pietų lėkštės krašto. Jei išsipylė daug maisto arba

gërimo, paprašykite padavėjo padėti. Jis atneš daugiau servetėlių ir paliks švarią, sausą, kuria galima uždengti suteptą vietą. Tegu padavėjas paima suteptas servetėles – nereikia lakstyti po restoraną su krūva nešvarių servetėlių ieškant šiukšliadėžės.

Maisto pateko ant jūsų vaiko drabužių. Nuimkite peiliu arba nuvalykite vandens stiklinėje sudrėkintu servetėlės kampu. Galite paprašyti šiek tiek selterio, kad dėmė neįsisenėtų.

Jei dėl jūsų padavėjui tenka nemažai papildomai padirbėti, pasistenkite, kad arbatpinigiai atspindėtų jūsų dėkingumą už pagalbą.

Užduotis

Skaitydami naujienas, atkreipkite dėmesį į pasakojimus ar nuotraukas žmonių, kurie patyrė nemalonių momentų. Aptarkite kartu su vaiku, kaip pavyko juos išspręsti.

RUGPJŪČIO 18 D.

Tegul jūsų vieta restorane išlieka tvarkinga

Valgydami restorane neleiskite savo atžalai daryti netvarkos. Šiukšlėmis, kaulais, trupiniais, sudraskytomis servetėlėmis ir lipniais indais užverstas stalias gali sugadinti apetitą kitiems. Žinoma, po kiekvieno valgio lieka atliekų. Skatinkite vaiką parodyti pagarbą kitiems, taip pat ir restorano darbuotojams, ir tinkamai jas pašalinkite. Kelis pavyzdžius pateikiame toliau.

- 1) Dėkite visas popieriaus atliekas kampe, į papildomą lėkštę, pavyzdžiui, į duonos. Jei nėra papildomų lėkščių, kiškite popierių po pietų lėkštės kraštu. Atplėškite cukraus pakelius tik trimis ketvirtadaliais, kad nebūtų dviejų šiukšlių.
- 2) Kaulus ar kiaukus dėkite ant lėkštės krašto, ne ant staltiesės.
- 3) Maistas lėkštėje turėtų būti paliktas nepalistas, jei jis nebus valgomas. Niekas neatrodo bjauriau nei lėkštėje bet kaip išknistas maistas. Valgykite patiekalą nuo krašto, o ne iš vidurio – taip lėkštės išvaizda liks tvarkinga.
- 4) Visus panaudotus įrankius laikykite lėkštėje (ar atremtus į kitą indą, jei nėra lėkštės). Taip gurmanų restorane staltiesė išlieka švari, o greitojo maisto restorane jūsų įrankiai ir maistas neliečia stalo paviršiaus, kurį jau nučiupinėjo daugybė žmonių.
- 5) Negalima rašyti ant staltiesės.
- 6) Gerame restorane nesukraukite lėkščių ir nepadėkite jų nuimti. Padavėjai tai daro labai gerai, ir padedant jiems mažiau tikėtina, kad maistas iškris ant stalo ar gërimas išsilies. Pagelbėsite padavėjams, jei baigę valgyti padėsite įrankius lėkštės centre, o ne paliksite ant lėkštės krašto, nors tai galima daryti valgant.
- 7) Jei tai greitojo maisto restoranas, nuvalykite stalą iki paskutinės popieriaus skiautėlės.
- 8) Atsistoję nuo stalo pristumkite kėdę. Turite palikti stalą kuo panašesnę į tokį, kokį radote atėję.

RUGPJŪČIO 19 D.

Restorano darbuotojai

Jūsų vaikas labiau pasitikės savimi ir ramiau jausis, jeigu supras įvairių restorano darbuotojų vaidmenis. Jis turi žinoti, kad nors šie žmonės dirba restorane, kad aptarnautų svečius, jie visada nusipelno papietauti atėjusių klientų pagarbos ir mandagumo.

Vienas iš pirmųjų žmonių, kurių jūsų atžala sutiks, yra administratorius, arba geruose restoranuose – metrdotelis. Šio asmens vaidmuo yra jus pasveikinti ir parodyti jūsų stalą. Jei buvote užsisakę staliuką, jis tai patvirtins. Jūsų vaiko pokalbis su šiuo asmeniu turėtų apsiriboti mandagiu pasisveikinimu.

Atsisėdęs prie stalo jūsų sūnus ar dukra pastebės padavėją. Šis priims užsakymą, atneš patiekalus ir sąskaitą, kai baigsite valgyti. Bet koks jūsų atžalos prašymas padavėjui turi prasidėti „Norėčiau...“ Už atneštą patiekalą reikėtų padėkoti.

Restorano darbuotojams negalima nurodinėti. Šie žmonės išmokyti aptarnauti, ir nors kiekvienam kartais pasitaiko bloga diena, paprastai jie stengiasi pietaujantiesiems suteikti tinkamas paslaugas.

Kiti darbuotojai yra padavėjo padėjėjai. Jų darbas yra nuimti lėkštes baigus valgyti vieniems svečiams ir paruošti vietą kitiems. Jie taip pat gali padėti užimtam padavėjui pripildyti stiklines vandens, atnešti naują krepšelį duonos arba nuimti salotų lėkštes prieš tiekiant į stalą pagrindinį patiekalą. Jei prie stalo su jumis sėdintys asmenys turi su maistu susijusių prašymų, geriau juos pateikti padavėjui negu padavėjo padėjėjui.

Kai kuriuose restoranuose taip pat yra someljė. Šio asmens darbas yra priimti vyno užsakymus ir patiekti vyną. Vaikai neturės progos bendrauti su vyno padavėju, bet tikriausiai bus sužavėti tuo, kaip jis kalba su jumis.

Tarsi to būtų negana, baigus pagrindinį patiekalą jūsų staliuką aplankys kitas asmuo. Prie stalo gali ateiti savininkas arba vyriausiasis virėjas (arba abu) norėdami įsitikinti, ar svečiai patenkinti ir ar maistas atitiko jų skonį. Nesvarbu, koks neoficialus būtų restoranas, šeimos turi savo mėgstamas vietas, į kurias nuolat grįžta, ir dažnai tai yra dėl to, kad jie susipažįsta su savininku ir jis jiems patinka.

RUGPJŪČIO 20 D.

Ką galima pasakyti apie arbatpinigius?

Iš vaiko nereikalaujama restorane duoti arbatpinigių, nors tai taip natūralu, kaip džen-telmenai sutikus damą nusiimti skrybėlę. Taigi ką galima pasakyti apie arbatpinigius papietavus ne namie? Žodis „arbatpinigiai“ reiškia „pinigai arbatai“, ir nors arbatpinigiai turėtų būti atlygis už greitą aptarnavimą, jie yra būtinas pietavimo ne namie elementas.

Nors jūsų vaikas kol kas neapmokės sąskaitos ir jo niekas neprašys restorane duoti arbatpinigių, jis turi suprasti, kad arbatpinigiai nėra tiesiog papildoma premija padavėjui. Arbatpinigiai sudaro didžiąją dalį padavėjų atlyginimo, ir padavėjai tikisi šių pajamų. Dėl šios priežasties arbatpinigiai standartizuoti ir paprastai sudaro nuo 10 iki 15 procentų sąskaitos.

Pavyzdžiui, Jungtinėse Amerikos Valstijose arbatpinigiai (arba atsidėkojimas) paprastai nėra įtraukti į sąskaitą, jų prideda klientas. Žinoma, jei aptarnavimas prastas, arbatpinių sumą galima sumažinti, tačiau tik rečiausiais atvejais jų iš viso neduodama. Jei padavėjas nebuvo atvirai šiurkštus, bet aptarnavimas buvo ne aukščiausio lygio, suteikite padavėjui „nekaltumo prezumpciją“. Duokite mažiau arbatpinių, tačiau nepamirškite, kad kiekvienam gali būti bloga diena. Gal padavėja tiesiog sudaužė savo automobilį ar su padavėju išsiskyrė draugė. Niekada nekritikuokite padavėjo vaikų akivaizdoje, nes tai gali paskatinti ir juos taip elgtis.

Užduotis

Vos tik jūsų vaikas įgis atitinkamų matematikos įgūdžių, padėkite jam apskaičiuoti arbatpinių sumą. Pasiūlykite atidėti dešimt centų už kiekvieną dolerį ar eurą, o tada pridėti po penkis centus už kiekvieną dolerį ar eurą (arba pusę pirmosios sumos). Taip jis supras, kiek yra 15 proc. arbatpinių.

RUGPJŪČIO 21 D.

Ko nereikėtų daryti restorane

Nagrinėjant tokius sąrašus kaip šis, tėvai sukels vaikams tam tikrų minčių, tad jei jūs jau auginate tikrą angelėlį, pereikite į kitą puslapį. O jei ne, šis sąrašas gali padėti. Restorane jūsų vaikas niekada neturėtų:

- *pūsti per šiaudelį* – nepūsti burbulų gėrime ir nenupūsti šiaudelio papuošimo;
- *ropoti po stalą*, net jei nukrito šokolado gabalėlis;
- *kalbėti ar juoktis taip garsiai*, kad žmonės kitoje stalo pusėje būtų priversti klausytis;
- *pramogauti* maišant druskos ir pipirų ar cukraus indelių turinį;
- *krėsti „pokštus“*, pavyzdžiui, atsukti kečupo, druskos, pipirų ar kitų prieskonių dozatorių dangtelius;
- *apsigalvoti dėl užsakymo*, kai padavėjas jį priėmė ir nuėjo nuo stalo.

RUGPJŪČIO 22 D.

Pardavėjai

Tiesiog nuostabu, kiek daug vaikų yra pirkimo specialistai – visgi jie turi būti mokomi parodyti pagarbą parduotuvėse dirbantiems žmonėms. Socialiniai gebėjimai ne tik užtikrina, kad jūsų vaikas bus malonesnis aplinkiniams, bet ir padeda išvengti įvairių įtarimų dėl nusikaltimų, pavyzdžiui, vagysčių iš parduotuvių. Kai jūsų atžala užmezga akių kontaktą su pardavėju ir pasisveikina, sukuria pasitikėjimo jausmą. Ir dėl to pardavėjas jaučiasi taip, kaip norėtų jaustis kiekvienas, – tiesiog žmogumi! Mandagus elgesys prasideda nuo pasisveikinimo užėjus į parduotuvę. Vaikai turėtų nedvejodami prašyti tarnautojo pagalbos, bet ne užimti visą pardavėjo laiką, ypač jei neplanuoja nieko pirkti.

RUGPJŪČIO 23 D.

Parduotuvėje

Padėkite savo vaikui būti maloniu pirkėju. Jis turėtų kantriai laukti, jei prie matavimosi kabinos susidarė eilė. Juk ir pats nenorėtų jaustis skubinamas, kai ateina eilė matuotis. Matavimosi kabinoje jis turi būti švarus, jei matuojasi drabužius – neliesti drabužių lipniais pirštais ir tada kabinti atgal ant pakabos. Drabužius ant pakabos vaikas turėtų pakabinti pasimatavęs.

Salėje demonstruojamas prekes jūsų atžala turėtų palikti taip, kaip rado. Paėmus ką nors nuo lentynos, derėtų padėti atgal. Ir nereikėtų praėjime sukurti žaidimų aikštelės ir paskui ją palikti.

Ką nors sugadinęs vaikas privalo apie tai pasakyti parduotuvės darbuotojui. Galbūt jam bus atleista, bet gali tekti ir sumokėti už sugadintą daiktą. Bet kokiu atveju tai sustiprins jo charakterį.

Užduotis

Paprašykite savo atžalą prieš einant į parduotuvę sudaryti sąrašą daiktų, kuriuos jis nori pirkti. Peržiūrėkite sąrašą ir padėkite išbraukti daiktus, kurie jums atrodo nebūtini arba kurių ieškoti neturėsite laiko. Susitarimas dėl sąrašo prieš einant apsipirkti padės išvengti nesutarimų parduotuvėje.

RUGPJŪČIO 24 D.

Kaip užimti vietą eilėje

Užsiimti vietą eilėje paprastai nėra gera mintis. Darant paslaugą vienam asmeniui sukeliama nepatogumų kitiems.

Jeigu eilėje užimama vieta kitam asmeniui, kuris tuo metu gali užsiimti kuo nors kitu, tai nepagarba kitiems. Jūsų atžalai nederėtų užimti vietos eilėje prie kasos. Jo draugas neturėtų papildomai apsipirkti, tada peršokti į eilę, kai ateina jūsų vaiko eilė mokėti. Tas pats pasakytina apie bilietų kasą – prasta mintis užimti vietą grupei draugų laukiant eilėje prie bilietų į filmą, kurie baigiami išparduoti. Paimti iš anksto jų pinigus ir pirkti bilietus galima, bet jeigu leisite jiems užlįsti be eilės, galite sukelti nepasitenkinimą.

Jeigu vaikas užima eilę bičiuliui atrakcionų parke, tai irgi yra būdas supykinti žmones.

Kartais užimti vietą galima. Galbūt tėtis statė automobilį ir prisijungė prie eilėje laukiančios dukters ir jos bičiulių. Daug geriau, kai vienas asmuo prisijungia prie grupės, negu kai grupė prisijungia prie vieno asmens.

RUGPJŪČIO 25 D.

Užlįsti be eilės

Užlįsti – tai atsistoti eilės viduryje, kai niekas nėra jos užėmęs. Toks elgesys iš esmės neteisingas ir nemandagus, todėl žmonės supyksta. Kai kurios prastos manieros, kaip antai čepsėjimas, atstumia žmones, bet nesudaro tikrų nepatogumų. To negalima pasakyti apie lindimą be eilės.

Priminkite savo atžalai, kad jei kas nors apsimeta, jog netyčia įlindo prieš jį į eilę, galima drąsiai jam tarti: „Atsiprašau. Gal jūs nepastebėjote, kad eilės galas ten?“

RUGPJŪČIO 26 D.

Jeigu atsitrenkėte į kitą asmenį

Skatinkite vaiką atidžiai vaikščioti ten, kur susibūrusi minia. Būtina eiti ramiu žingsniu, nes lakstymas erzina kitus ir beveik garantuoja nelaimės. Kai jūsų atžala yra viešoje vietoje, pavyzdžiui, universalinėje parduotuvėje, bažnyčioje, oro uoste, mugėje arba teatro fojė, turėtų būti atsargus ir stengtis nesusidurti su kitais. Vyresnio amžiaus žmonės, ypač tie, kuriems gali būti sunku stovėti, mano, kad lakstyti pavojinga ir nepagarbu.

Dūkti niekada nėra priimtinausias būdas vaikui išsiskirti iš minios. Perspėkite, kad kuo daugiau savikontrolės rodo viešumoje, tuo geriau vertinamas jo elgesys.

Jei jūsų vaikas atsitrenkia į ką nors, derėtų atsiprašyti: „Atsiprašau, nenorėjau į jus trenktis.“ Jei dėl to kas nors ką nors išmeta arba jei vaikas ką nors numeta nuo prekystalio, turėtų tą daiktą pakelti.

RUGPJŪČIO 27 D.

Elgesys naudojantis eskalatoriumi

Naudodamiesi eskalatoriumi vaikai turi kultūringai elgtis ir laikytis saugos nurodymų. Žinoma, kartais geros manieros ir saugos taisyklės yra vienas ir tas pats, pavyzdžiui, kaip draudimas laižyti peilį. Vaikams gali būti kiek pavojinga važiuoti eskalatoriumi, ypač jei važiuodami jie nusprendžia atsisėsti arba neatkreipia dėmesio, kai artėja pabaiga.

Mokykite vaiką eskalatoriumi važiuoti saugiai ir mandagiai. Atsistokite dešinėje ir neužimkite visos pakopos. Kam nors gali prireikti praeiti, ir tai daryti galima. Jeigu jūsų atžala nori praeiti, bet negali, nes priešais stovi žmonės, turėtų tiesiog sustoti už jų. Nemandagu priversti juos jaustis taip, lyg jie sulaikytų jį, ir vaikas neturėtų bandyti prasigrūsti versdamas kitus nerimauti, ar bagažas nebus išplėštas jiems iš rankų.

RUGPJŪČIO 28 D.

Elgesys lifte

Anksčiau kai kuriose šalyse liftuose dirbdavo palydovės, kurios paspausdavo asmens pageidaujamo aukšto mygtuką, paskelbdavo atvykus ir palaikydavo lifto duris, kol žmogus išeis. Dabar viską reikia daryti patiems. Vaikai mėgsta spaudinėti mygtukus, todėl, jei jis stovi prie lifto valdymo skydo, tegul tai ir padaro. Įžengę į liftą eikite iki galo ir apsisukite. Jei ruošiatės išlipti, stovėkite šone netoli lifto durų.

Kai liftas yra pilnas ir žmonėms reikia išlipti, arčiausiai durų stovintys asmenys irgi turi išlipti ir palaikyti duris, net jei jie dar nepasiekė savo aukšto. Kitiems išlipus jie grįžta į liftą. Tyla lifte yra aukso vertės. Pokalbis negali būti privatus, ir nors koks nors keleivis galėtų visus pralinksminėti šmaikščiomis pastabomis, paprastai geriau nekalbėti. Nėra reikalo per tokį trumpą laiko tarpą mėginti pažinti nepažįstamus žmones.

Liftai yra ribota erdvė, todėl priminkite atžalai nespoksoti į kitus, nebent jis gali žiūrėti į duris. Bendrakeleiviams nepatinka, kai į juos vėpso.

RUGPJŪČIO 29 D.

Užleiskite vietą

Šiais laikais jūsų vaikas nematys daug žmonių pašokant ir užleidžiant kam nors vietą. Žmonių pilnuose restoranų vestibuliuose, viešajame transporte, ant suoliukų prekybos centruose ir bet kokios rūšies laukiamuosiuose dažnai atrodo, kad kiekvienas kovoja už save. Tačiau vis dar labai gražu, nors ir retai taip nutinka, užleisti savo vietą tam, kuriam jos tikrai reikia.

Jūsų atžala turėtų užleisti vietą pagyvenusiems žmonėms, asmenims su ramentais, neščiosioms arba moterims su mažais vaikais bei asmenims, kuriems, atrodo, sunku ilgą laiką išstovėti. Jis nustebins visus savo rūpestingumu, jei atsistojęs pasakys: „Prašau sėstis.“

RUGPJŪČIO 30 D.

Laikykites dešinės

Eidami mokyklos sale arba universalinės parduotuvės praėjimu galite pasijusti kaip kliūčių ruože. Tik tikras vikruolis pajėgs išvengti besitrankančių ir besigrūdančių žmonių, einančių visomis kryptimis. Visiems būtų daug paprasčiau, jei vadovautųsi laiko patikrinta taisykle – laikytis dešinės.

Kiekvieną kartą, kai jūsų sūnus ar dukra artėja prie kitų – ant laiptų, ant šaligatvio, praėjime, perėjime, koridoriuje, prie dvigubų durų, vestibulyje – visada mandagu laikytis dešinės, kad nesusidurtų su kuo nors kaktomuša.

RUGPJŪČIO 31 D.

Paskirtas laikas

Jeigu jūsų atžalai paskiriamas laikas pas specialistą (arba jūs jį užregistravote), tai tampa įsipareigojimu. Vaikas turi ateiti laiku arba reikia laiku apsilankymą atšaukti. Paaiškinkite, kad toks apsilankymas nėra tik jo vieno reikalas – neatėjus tai paveikia ir kitus.

Jeigu sūnus ar dukra nusprendžia mokytis muzikos, mokytojas tikisi, kad jis ateis kas savaitę. Įsitinkite, kad jūsų vaikas nuo pat pradžių supranta savo pareigas. Išsiaiškinkite, ar nėra nieko, kam turėtų būti teikiama pirmenybė, ir ar nereikėtų atšaukti arba perkelti pamokų. Klauskite mokytojo, ar jis gali skirti kitą laiką, kai turite atšaukti savo vaiko pamoką, ir ar reikės mokėti už praleistą pamoką. Jūsų atžalai gali būti malonu pamoką praleisti, bet į tai nereikėtų pernelyg atsižvelgti. Pamokos gali sudaryti dalį mokytojo pragyvenimo šaltinio.

Svarbu ateiti laiku. Vėluodamas atvykti paskirtu metu, jūsų vaikas vagia griežtai suplanuotą kitų laiką. Jam gali tekti palūkėti ortodonto, bet tai nepateisina vėlavimo kitą kartą.

Taip pat derėtų laikytis susitarimų, net jeigu tariamasi susitikti su bičiuliais. Jei jis susitaria ateiti į draugo namus žaisti 14.00 val., atvykti 15.00 val. nėra gerai. Nors nieko ypatingo neplanuojama, draugas jo lauks. Jeigu vaikas vėluos, bičiulis žinos, kad negali pasitikėti jo žodžiu.

Padėkite vaikui suprasti, kaip svarbu gerai apgalvoti savo tvarkaraštį prieš susitariant susitikti. Geriau pasakyti „ne“ iš karto, negu atšaukti susitarimą paskutinę minutę. Kiekvienas gali susirgti ar atsitikti nelaimė, bet jei jūsų vaikas buvo nepatikimas, bus sunkiau patikėti ir kai jis tikrai susirgs.

Užduotis

Visai šeimai matomoje vietoje pakabinkite kalendorių su dideliais kiekvienai dienai skirtais laukais. Užrašykite šeimos narių planus, kiekvienam asmeniui naudodami skirtingą spalvą.

RUGSĖJO 1 D.

Jeigu pamiršote atvykti paskirtu laiku

Jeigu sūnus ar dukra jums pasitiki, kad padėsite pasiekti bičiulio namus, nuvesite į priėmimą pas gydytoją, bažnyčios bendruomenės užsiėmimą arba vakarėlį, vertėtų atkreipti dėmesį į jų tvarkaraštį. Nuo ketvirtos ar penktos klasės vaikas turėtų būti pakankamai susipažinęs su savo įsipareigojimais ir žinoti, kas kiekvieną dieną numatyta tvarkaraštyje, o tada priminti jums apie numatytą veiklą ir laiku būti pasiruošęs.

Jei jis praleidžia vizitą pas gydytoją ar odontologą, išskyrus atvejus, kai tai yra paauglys, vertėtų paskambinti ir susitarti dėl kito laiko. (Tokie telefono skambučiai baugina vaikus, be to, už praleistą vizitą gali tekti susimokėti.)

Jei jūsų atžala pamišta, kad buvo susitaręs su draugu, privalo atsiprašyti – t. y. turėtų nedelsdamas paskambinti bičiuliui. Didesnį jautrumą rodo rašytinis atsiprašymas, ypač praleidus ką nors itin svarbaus, pvz., gimtadienio vakarėlį ar baleto vakarą.

Užduotis

Nupirkite vaikui kišeniinį kalendorėlį ir paraginkite stebėti paskirtą laiką taip, kaip darote jūs.